

ไปใหม่แ่บ้าน

นำเสนอเมื่อ : 17 ม.ค. 2552

ชาวไทลื้อ อพยพมาจากแคว้นสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ประเทศจีน เข้ามาอยู่ในประเทศไทยหลายร้อยปี มาอาศัยอยู่ทางภาคเหนือ ในหลายจังหวัด โดยเฉพาะน่าน ซึ่งชาวไทลื้อที่อพยพเขามาที่นี่ ต่างมีวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่โดดเด่น และน่าสนใจ โดยเฉพาะเรื่องภูมิปัญญา

ไปใหม่มาแ่บ้าน

โดย..นัทธมน คำครุฑ

วันนี้จึงอยากจะพูดถึงธรรมเนียมปฏิบัติของชาวไทลื้อ ที่ได้ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ซึ่งธรรมเนียมที่ปฏิบัติต่อกันมานี้มีอะไรแฝงอยู่ เป็นเหมือนหลักคิด หลักปฏิบัติที่ทำให้คนลื้อมีความเป็นปึกแผ่น มีความรัก สามัคคี มีความเป็นพี่น้อง และมีความเข้มแข็ง

แต่น่าเสียดายที่นับวันจะสูญหายไปกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน สำหรับหญิงสาวที่เข้ามาเป็น“ไปใหม่” หรือสะใภ้ใหม่ เป็นหญิงสาวผู้ซึ่งแต่งงานเป็นครั้งแรก สอนหญิงหม้ายมีการแต่งงาน ครั้งที่ 2 จะไม่ถือปฏิบัติตามประเพณีนี้ กล่าวคือหลังจากที่ชายหญิงมีการแต่งงานกันตามประเพณี ฝ่ายชายจะต้องไปอาศัยอยู่ที่บ้านของผู้หญิงที่เป็นภรรยา เมื่อแต่งงานได้ 3 - 5 วัน ไปใหม่จะเดินทางไปสร้างความคุ้นเคย รู้จักกับญาติพี่น้องของผู้เป็นสามีแต่เพียงลำพังผู้เดียว

ดังนั้นธรรมเนียมจารีตการปฏิบัติจึงน่าจะแฝงด้วยกุศโลบาย คือ

1. เป็นการฝึกความเข้มแข็ง เด็ดเดี่ยว ปล่อยให้เผชิญกับปัญหาและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง หญิงสาวย่อมมีความเหนียวอายเป็นธรรมดา ที่ผานมาจะมีแต่พ่อแม่คอยแต่ให้ความอุปการะช่วยเหลือ เมื่อมีครอบครัวแล้วต้องพึ่งตนเองให้มากขึ้น การไปแ่บ้านญาติของสามีต้องมีความกล้าที่จะไปแสดงความจริงใจ เต็มใจกับการใช้นามสกุลใหม่
2. เป็นการแสดงตัว ให้ญาติพี่น้องฝ่ายสามีได้เห็นว่า เป็นกุลสตรี สวยงาม เป็นคนดี มีคุณธรรมเป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจการมาฆาทุกๆ ด้าน เช่น การไหว้วาจา การแต่งกาย
3. เป็นการแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่มีความมานะบากบั่น ขยันหมั่นเพียร การไปครั้งนี้จะต้องไปทำงานบ้านทุกอย่าง นับตั้งแต่ ตักน้ำ ต้มน้ำ ผ่าฟัน ทำอาหารและทำงานบ้านทุกอย่าง
4. เป็นการแสดงให้เห็นว่าเป็นคนที่มีเมตตา กรุณา เสียสละ มีน้ำใจ ซึ่งจะมีการเตรียมของฝากด้วยตนเอง เช่น ปลาแห้ง เนื้อย่าง แหนม วุ้นเส้น น้ำอ้อย พริกแห้ง กระเทียม ของใช้ในครัวเรือน

จากหญิงสาวในอ้อมอกของพ่อแม่ที่สุขสบาย สู่อ้อมอกของสามีที่ลำบากยากเข็ญ นับเป็นงานที่หนักสำหรับผู้ที่เริ่มเป็นแม่คนใหม่ที่ดี สวยงาม เหมาะสมประจักษ์แก่สายตาญาติฝ่ายสามี มีแต่เสียงกล่าวสรรเสริญ เชิดชูว่าเป็นดอกไม้คุณธรรม ที่จะมาช่วยคำ สร้างชื่อเสียงให้กับวงศ์สกุลสืบต่อไป

ผู้เป็นไปใหม่ยังจะต้องประพฤติปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย กิจการงานในตัวของญาติพี่น้อง

จะต้องให้ความช่วยเหลือแก่อีกุลทุกครั้งไป กล่าวคือจะต้องปฏิบัติตามภษิต คือ

1. หลับเด็กลูกเจ้า หนึ่งเข้าเป่าไฟ
2. อย่างนั่งถ้ำกาน อย่าหือเป็นวานเป็นใจ
3. เงินคำหาได้ น้ำใจหายาก
4. ใครหือเป็นฮัก หืออุม่วนจาหวาน
5. กั้นเป็นกายชั่ว ตัวเฮาจ่วยแบ่งฮาว
6. พรักบ้านเหนือ เกือบันใต้ จักไคบ้านตก ห่อมกบ้านออก

ยังมีภษิตอีกมากมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติของคนที่มีครอบครัวใหม่ ซึ่งใช้บรมสั่งสอนสืบต่อกันมา หลังจากที่ไปใหม่ทำงานเสร็จแล้วฝ่ายญาติจะกล่าวชมเชย อวยพรให้มีความสุข สันสนชีวิตการครองเรือน และจะมอบทรัพย์สิน เงินทอง ข้าวของให้ตามอัธยาศัย ความสัมพันธ์สายเครือญาติสำหรับชาวไทลื้อในอดีตจึงแน่นแฟ้นมาก แต่กาลเวลาทำให้โลกและบ้านเมืองเจริญขึ้นความเปลี่ยนแปลงเริ่มเข้ามา ธรรมเนียมปฏิบัติเหล่านี้ได้ค่อยๆ หายไปจนไม่เหลือให้เห็นเลย เช่น สะเภาจะต้องหามนำใส่ตุ้ม การดำข้าว (ครกกระเดื่อง) ไ้บ้านญาติฝ่ายชาย อาจเพราะปัจจุบันนี้แต่ละบ้านใช้น้ำประปา ชาวไทลื้อก็ไปซื้อที่โรงสีข้าวความสะดวกสบายได้เข้ามา และที่สำคัญคือฝ่ายหญิงก็ต้องทำงานนอกบ้านหาเงินจุนเจือครอบครัวเช่นกัน แต่ก็ใช่ว่าจะหมดไปทุกอย่างของการเป็นไปของชาวไทลื้อ ได้เห็นอยู่ทุกวันนี้คือ หลับเด็กลูกเจ้า หนึ่งเข้าเป่าไฟ

ในอดีตไม่ว่าจะเป็นผู้ชาย หรือผู้หญิง เมื่อเข้ามาเป็นชายหรือสะเภา จะต้องปฏิบัติตัวเช่นนี้ทุกคน ไม่ว่าคนๆ นั้นจะเป็นคนไทลื้อ หรือไม่ใช่คนไทลื้อ จะต้องปฏิบัติตัวเช่นนี้ทุกคน และยังเชื่อว่า ภูมิปัญญาเหล่านี้ที่สืบทอดมา เด็กรุ่นใหม่ที่จะร่วมกันรักษาไว้ให้คงอยู่ต่อไป